

Jezero Bajkal bylo zapsáno do seznamu UNESCO 5. prosince 1997 v Jucatanu v Mexiku. Předmětem světové ochrany je příroda Bajkalského regionu, která představuje unikátní kombinaci rozmanitých rostlinných a živočišných druhů, geologických a geomorfologických objektů, jež mají obrovskou hodnotu pro záchranu genofondu Země a pochopení jeho biologické a geologické evoluce.

Bajkal je nejhlubším jezerem naší planety, maximální hloubka je 1637 m. Sřední úroveň výšky hladiny jezera je 456 m n. m., dno se tedy nachází 1181 m pod úrovní zemského povrchu a jezero je tedy nejhlubší kryptodepresí na zemském povrchu. Plochou hladiny 31 500 km² se řadí až na osmé místo mezi světovými jezery, objemem zadržované vody 23 015 km³ se řadí na druhé místo, mezi sladkovodními jezery je Bajkal nejobemnější. Objem zadržované vody činí 20 % světových zásob sladké vody. Plocha povodí jezera je 540 000 km², do jezera ústí celkem 544 přítoků, odvodňuje jej jediná řeka – Angara, jejíž dlouhodobý průměrný průtok na výtoku z jezera je 1 940 m³/s. V minulosti se ale několikrát místo odtoku vody z jezera měnilo.

Geologický vývoj Bajkalského riftového

systému započal před 25–30 miliony lety a pokračuje do současnosti. Protější břehy se od sebe vzdalují rychlostí asi 2 cm za rok. Na stále probíhající pohyby nás upozorňují například častá zemětřesení a výskyt 35 minerálních pramenů, nejteplejší se nachází u mysu Kotelnikovkij (+ 81 °C).

Jezero Bajkal

Na světě je mnoho studnic. Ale jen jedna, uprostřed hor a rovin, průzračná a čistá, je na naší planetě jedinečná – jezero Bajkal.

(A. Rumjancev, Kolodec planety)

V Bajkalském jezeře je dnes známo asi 1 550 druhů a poddruhů živočichů (z toho 35 % endemitů) a 1 085 rostlinných organismů (z toho 60 % endemitů). V jezeře žije 52 druhů ryb, přičemž 27 jich je endemických. Velký počet endemických druhů je dán velkým geologickým stářím kotliny a její izolací od okolního světa. Největším živočichem a jediným zástupcem vodních savců je bajkalský tuleň – něrpa. Jeho původ v jezeře není jednoznačně vysvětlen, do jezera pravděpodobně pronikl ze Severního ledového oceánu.

Celková rozloha chráněné oblasti je 88 000 km², na přibřežní oblasti připadá tedy přibližně 64 %. Celkem 19 000 km² zaujímají národní parky a přírodní rezervace – zapovědníky. Nejstarší chráněnou oblastí nejen na Bajkale, ale i v celém Rusku je Barguzinský zapovědník, založený na záchranu

Euroasijského sobola. U jejího založení stál původem Čech Zenon Svatoš. Barguzinský a Bajkalský zapovědník byly vyhlášeny jako biosférické rezervace v roce 1986.

Delta největšího přítoku Selengy je od roku 1994 chráněna Ramsarskou úmluvou o ochraně mokřadních systémů. Rozmístění chráněných území je patrné z mapky, stejně jako nejvíce znečištěné části pobřeží jezera.

Miroslav Šobr
katedra fyzické geografie
a geokologie, PŘF UK Praha

Literatura:

- JANSKÝ, B. (1989): Bajkal – perla Sibíře. Panorama, Praha, 183 s.
 ŠČERBAKOVA, M. N. (1998): Svidanije s Bajkalom. OAO NPO, Irkutsk, 80 s.
 ŠIMARAJEV, M. N., OKUDA, S. (1994): Physical Limnology of Lake Baikal: a review. Baikal International Center for Ecological Research, Irkutsk, 81 p.
 VOLKOV, S. (2000): Vokrug Bajkala. Minienklopedija, Bjuro Meždunarodnogo turizma, Irkutsk, 320 s.
<http://baikal.irkutsk.org>

Tabulka: Chráněná území na jezeře Bajkal.
(čísla lokalit jsou zobrazena v mapě)

Číslo	Název	Rozloha (tis. ha)	Rok založení
1	Barguzinský zapovědník	374,4	1916
2	Bajkalský zapovědník	165,7	1969
3	Bajkalsko-Lenský zapovědník	659,9	1986
4	Přibajkalský národní park	418	1986
5	Zabajkalský národní park	270	1986
6	Delta Selengy	12	1987

Foto 1: Písečná zátoka je nejteplejším místem nejen na pobřeží Bajkalu, ale i v celé východní Sibíři. Roční průměrná teplota je zde +0,4 °C. Půlkruhový pás písečné pláže vymezují skály Malá a Velká Zvonice, které sahají 60 m, resp. 80 m nad úroveň hladiny.

Foto 2: Mys Choboj je nejsevernější výspou ostrova Olchon. Burjatský název Choboj znamená kel nebo tesák, který mys připomíná při pohledu z vody.

Foto 3: Skála Šamanka na mysu Burchan je jedna z devíti asijských buddhistických svatyní. Je složena z krystalického vápence, místy je porostlá červenými lišejníky a ostře kontrastuje s okolními tmavě modrými vodami Malého moře.

Foto 1–3: M. Šobr

Jezero Bajkal s vyznačeným územím zapsaným v seznamu UNESCO

